ԲՍԱՆԵՒՎԵՑԵՐՈՐԴ—ՏԱՐԻ—ԹԻՒ—1967—ՇԱԲԱԹ—23—ԱՊՐԻԼ—Ն. Տ.—3—ՄԱՅԻՍ—1877

ՊԱՇՄԱՆԸ

Տարեկան գին Կ. Պոլսոյ համար 8 Մէճ.
» » Գաւառաց » 10 Մէճ.
Վեցամսեայ » Կ. Պոլսոյ » 4 Մէճ.
» » Գաւառաց » 5 Մէճ.
Ամսական մէկ 20 նոյ թ զեթ ապրամ։ Ծանուցման տողը մէկ անգամի համար 3 զուրուշ, երկու անգամի համար 2 զուրուշ, աւելի անգամներու համար զատ սակարկութիւն կըլլայ։

ՄԱՄՐԱ

ԼՐԱԳԻՐ

ՊԱՇՄԱՆԸ

Գաւառ գացած լրագրոյց ճանրու ծախքը խմբագրութեան վրայ է։

Լրագրոյս վերաբերեալ նամակ կամ որ և իցէ գրութիւն խմբագիր—Ֆնարէնին պիսի ուղղուի, Զալաթիա Սանտրքճըլար Ճատտէսի թիւ 198, Նօրօ խան, Մասխի գրասենեակը։

Ճանրու ծախքը չվճարուած նամակ չընդունուիր։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ, ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ԿՈՍՏԱՆԴԻՆՈՒՊՕԼԻՍ 23 ԱՊՐԻԼ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Մեծ տերութիւնք հետհետէ չեղբութիւն կը հրատարակեն ներկայ պատերազմին մէջ։ Իտալիա, Դաղղիա և Անգղիա արդէն իրենց որոշումն յայտնեցին. բայց այս վերջնոյն՝ այն է Անգղիոյ՝ չեղբութիւնը պայման մ'ունի, զոր իւր նախարարաց բերանն համարուած թերթերը կը փութան ծանուցանել. Դանուբի և Պալքաններու կողմն եղած պատերազմաց մէջ Անգղիա կրնայ չեղբ մնալ, բայց ո՛չ այնպէս երբ Կ. Պոլիս փոանդի մէջ լինի. այս վերջին պարագայիս մէջ Անգղիա Կ. Պոլսոյ ճանապարհը գոցելու համար պիտի պատերազմի։ Օսմանեան կառավարութիւնն երէկուընէ սկսեալ Ասիական եղերքը Զիւրիւք—Սուլէն մինչև Եւրոպական եղերքը Քիլիայի բերանը ծովային պաշարման վիճակի մէջ հրատարակեց, որով Ռուսիոյ Սև ծովու եղերքը բոլորովին գոցուած կըլլայ։ Ռուսաց տակաւին Դանուբն անցած ըլլալուն լուր չկայ. իսկ Ասիոյ կողմէն եկած զրոյցները չափազանց էին, ինչպէս Մուխթար փաշայի հեռագրալուրերէն կը հասկցուի. այսու ամենայնիւ կարծողներ կան թէ կարս պաշարուած ըլլայ։ Բ. Դուռն հաշտարար ոգւոյ ապացոյց մը տուաւ՝ ծանուցանելով Գերմանիոյ դեսպանատան թէ հաւանութիւն կուտայ Ռուսիոյ հպատակաց Թուրքիա մնալուն, որք՝ ինչպէս յայտնի է՝ յիշեալ դեսպանատան պաշտպանութեան ներքև պիտի ըլլան։ Անգղիոյ կառավարութիւնն հրաման զրկեր է Միջերկրականի նաւատորմին որ Կիպրոսի ջուրերն և անկէ Պիրէոն երթայ. այս տնօրէնութեան ուրիշ պատճառ մը չտեսնուիր, եթէ ոչ Արևելքի դէպքերն 'ի մօտոյ դիտելու խորհուրդ։ Անգղիական դեսպան Պ. Լէյարտ մայրաքաղաքս դեռ նոր հասած, Բ. Դրան խորհրդականութեան դէր խաղալ սկսաւ, որ դեսպանաց այնչափ սիրելի է, հրաւիրելով Բ. Դուռն որ Պուլղարիոյ դէպքերուն մէջ ծանր ամբաստանութեանց ներքև գտնուած Շեվքէթ փաշային Դանուբեան բանակին մէջ տրուած հրամատարութեան պաշտօնն ետ առնու, որուն Բ. Դուռն ալ հաւանութիւն տուաւ, յիշեալ փաշային պաշտօնը Պաղատոի բանակը փոխադրելով։

Այս առթիւ Լէվընթ Հէրըլտ լրագիրն ալ Բ. Դրան մենատութիւն ընելու կենէ՝ ազդարարելով անոր թէ Անգղիոյ հասարակաց կարծեաց համաձայն ընթացք բռնած չէր, և հետևեալ օրն ալ շնորհաւորելով զայն, որպէս թէ Շեվքէթ փաշայի պաշտօնէն անկմամբն խնամատութեան ձայնը նախարարաց խորհրդոյն մէջ յաղթեր է։ "Անգղիոյ հասարակութեան աչքին առջև, կըսէ, Շեվքէթ փաշա հակակրական անձ մ'է, վասն զի հասարակութիւնն 'անոր վրայ անձնականութիւն մը կը տեսնէ ամենածանր անդթութեանց, որք Պուլղարիոյ ապըստամբութեան զսպուած միջոցին տեղի ունեցան։ Լորա Տերպի և իւր ընկերակիցք Շեվքէթ փաշայի դէմ վրէժխնդրութեան ոգի չեն կրնար ունենալ, ո՛չ ալ ամենափոքր առելութիւն մը, բայց եթէ անոր ընթացից պատճառաւ։" Լէվընթ Հէրըլտ առաջին եղած էր նաև ծանուցանելու կարսի կողմն Օսմանեան քսան հազար զօրաց Ռուսաց ձեռքը գերի ինկած ըլլալու սխալ լուրը, զոր պաշտօնական թագվիմը "սուտ և շաղակրատութիւն" կանուանէ։ Ասոր վրայ Բ. Դուռն ալ տպագրական օրէնքը դադրեցուց, և այսուհետև լրագիրք դարձեալ առաջուան պէս դադարման կամ խափանման ենթակայ պիտի ըլլան մինչև ցնոր տնօրէնութիւն։ Այս միջոցն առժամեայ է, ըստ որում տպագրական նոր օրինաց ծրագիրը խորհրդարանին վիճաբանութեան ներքև է։ Բայց մայրաքաղաքս պաշարման վիճակի մէջ կամ որ նոյն է զինուորական վարչութեան ներքև գնելու տնօրէնութիւնը տակաւին չհրատարակեցաւ, թէ և կըսուի որ այս խնդրոյս վրայ օրինաց ծրագիր մը խմբագրուելով երեսփոխանաց ժողովին ներկայացեր է։

• •

Ռուսական բանակին ծանր շարժմանց վրայ Եւրոպական լրագիրք արժանահաւատ տեղեկութիւններ կուտան։ Մինչև ցարդ ձմերուան ծանրութիւնն և ճանապարհներուն անանցանելի և ճախճախուտ վիճակը պատճառ եղած էին դադարման. դարուն դալ սկսած էր, բայց օդերը դարձեալ աւրուեցան և մեծ քանակութեամբ ռազմամթերք և պատերազմական պաշար փոխադրել շատ դժուարին եղաւ։ Ռուսք վեց զօրաբանակ պատրաստած էին Եւրոպիոյ կողմն, և երկու զօրաբանակ կովկասու կողմը, բայց երբ տեսան որ Օսմանցիք ալ ասոնց դէմ մեծ զօրութիւն հանեցին, իրենց պատրաստութեանց անբաւականութիւնն ղղացին։ Թուրքիա Ռուսիոյ հետ ըրած նախկին պատերազմաց վիճակին մէջ չէր, այլ իւր ծովային և ցամաքային զօրութիւնն անհամեմատ յառաջդիմութիւն ըրած էր։ Ուստի՝ բոլոր ձմեռ Ռուսք իրենց պատրաստութիւնները կը շարունակէին, ինչպէս կընէր նաև Բ. Դուռն՝ առանց դեսպանախորհրդին և բանակցութեանց նայելու։ Ռուսիա Կովկասեան բանակին վրայ զօրաբանակ մ'ալ աւելցուց. Պեսարապիոյ բանակին համար ալ երկու պահեստի զօրաբանակ պատրաստեց։ Այս ալ բաւական չհամարելով՝ երկու ամիս առաջ մնացեալ բոլոր զօրաց հրաման ըրաւ որ զինուորական գաւառաց մէջ հաւաքուին և զօրաբանակներ կազմեն։ Վերջապէս կայսեր Բեգրպուրկէն մեկնելէն առաջ ընդհանուր զօրաց շարժուն վիճակի մէջ դրուելու հրաման տրուեցաւ։ Հետևաբար քանի որ Ռուսական զօրքը դէպ 'ի սահմանագլուխը շարժիլ սկսած է, բոլոր Ռուսիոյ ներքին զօրութիւնն ալ 'ի միասին կը շարժի դէպ 'ի հարաւ և արևմուտք։ Այսչափ պատրաստութեանց համար ահագին ճիգ թափել հարկ եղաւ, որուն ելմտական և տնտեսական հետևանքը ծանր կերպիւ կ'զգացուի բոլոր Ռուսիոյ մէջ ալ, ինչպէս նաև Թուրքիոյ մէջ։ Ի սկզբան տերութիւնները պատերազմը սահմանափակելու յայտարարութիւններ կընեն, բայց ո՛չ մին բացարձակ չեզոքութեան ապահովութիւն տրուած չէ Ռուսիոյ։ Ելմտական տագնապին պատճառաւ Ռուսիոյ մէջ շատ մը Պանքներ ու գործարաններ փակուեցան և անհամար մարդիկ անգործ մնացին. միայն Բեգրպուրկի մէջ ինսուն հազարի չափ անձինք տերութեան կամ հասարակաց ողորմութեան կարօտ եղած են։ Ռուսիոյ կառավարութիւնն 250 միլիոն ռուբլի փոխառութիւն մ'ընել խորհած կերևի Գաղղիոյ և Հոլանտայի մէջ, բայց առանց յաջողութեան։

• •

Անգղիոյ խորհրդարանին մէջ Հօղարթ փաշայի վրայ վիճաբանութիւն մ'եղաւ։ Լորա Քամբերտալը ըսաւ թէ Հօղարթ փաշայի անունը տասն տարի առաջ Անգղիոյ ծովային պաշտօնատարաց ցանկէն ջնջուած էր՝ առանց հրամանի օտար կառավարութեան մը քով պաշտօնի մտած ըլլալուն պատճառաւ, բայց յետոյ իւր անունը պաշտօնէ քաշուած անձանց կարգն անցած էր՝ մինչդեռ ինք Օսմանեան նաւատորմին իբրև ընդհանուր հրամանատար կը գործէր։ Լորա Տերպի պատասխանեց թէ Հօղարթ նաւատորմին անուան վերահաստատութիւնն իւր ծառայութեանց պատճառաւ է, քանզի եօթն տարիէ 'ի վեր Օսմանեան նաւատորմը վերջին աստիճան բարեկարգ վիճակի մէջ գրած էր։

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԵՐԵՍՓՈԽԱՆԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

ԵՐԷՔՇԱԲԹԻ ԱՊՐԻԼ 18.

Գաւառական առաջնորդաց Իտալիէի ժողովոյ մէջ նստելու խնդիրը վերստին յուզուելով, Իսլամ երեսփոխանք մեծագոյն մասամբ պնդեցին թէ քրիստոնեայ ազգայ հոգևոր գլուխներն այն ժողովոյ մէջ պէտք չէ նստին, այլ միայն Միւֆթին. իսկ բոլոր ոչ—մահմեդականաց կողմանէ միայն մէկ հոգևորական գլուխ մը գտնուիլը բաւական է։ Ասոր վրայ բաւական ջերմ և աղմկալից վիճաբանութիւն մը տեղի ունեցաւ. յորում Հայ երեսփոխաններէն Դանիէլ էֆէնտի Խարաճեան, Հաճընազասպ էֆէնտի Պալարեան և Ռուբէն էֆէնտի Ճարտար կերպիւ պաշտպանեցին առաջնորդաց իրաւունքը։ Ասոնց հետ միացան նաև Յոյն երեսփոխանք, և վերջապէս մեծագոյն մասամբ ընդունուեցաւ, որ Իտալիէի ժողովոյ մէջ թէ՛ Միւֆթին և թէ՛ մինչև երեք առաջնորդք (դիւանաւոր քրիստոնեայ ազգայ) նստելու իրաւունք ունին։

ԶՈՐԵՔՇԱԲԹԻ ԱՊՐԻԼ 20.

Վիլայէթի օրինաց երկրորդ ընթերցումն էր։

Երբ կարդն եկաւ ժողովոյ կազմութեան, կարնոյ գաւառին երեսփոխան Դանիէլ էֆէնտի Խարաճեան հետևեալ խիստ իրաւացի դիտողութիւնն ըրաւ։

"Վիլայէթի օրինաց երկրորդ ընթերցումը լինելով, խորհրդածութեան նիւթ եղած մինչև 34 րդ յօդուածը՝ Վիլայէթները գանուելիք պաշտօնատարաց անուններն ու քանակութիւնը նշանակուած է, յորմէ զկնի խորհրդածութեան կառնուի ժողովոյ ընտրութեան ձևը։

"Սակայն պաշտօնատարաց ընտրութեան մասին բնաւ բացատրութիւն մը չտեսնուեցաւ. առաջին ընթերցման ժամանակ երբ այս մասին դիտողութիւնք կըլլային, պաշտօնատարաց իրաւասութեան վրայ գալիք ծրագրին ձգուեցաւ, բայց այն ծրագիրը պաշտօնատարաց իրաւասութեանց և գործողութեանց սահմանին վերաբերեալ ըլլալով, բնական է որ ընտրութեան եղանակին հետ յարաբերութիւն չպիտի ունենայ, քանի որ պաշտօնէից քանակութիւնն և պաշտամունքը Վիլայէթի օրինաց 2, 3, 4 յօդուածներով կը բացատրուին։ Ուստի ընտրութեան այս փափուկ և ամենակարևոր գործն առանց երկրաձգման՝ այժմէն իսկ խորհրդածութեան առնուլ հարկ կը համարիմ։ Դիտէք որ ժողովրդոյ կողմանէ տեղի ունեցած անընդհատ բողոքանաց գլխաւոր պատճառը՝ տերութեան օրինաց մեծաւ մասամբ ճշդիւ և անաչառաբար չգործադրուելէն յառաջ կուգայ, և ասոր դիւաւոր պատճառն ալ՝ կրնամ ըսել՝ պաշտօնատարաց շատին անկարողութենէն և անարժանութենէն տեղի դրած է։ Ասոր ալ ապացոյց կրնանք համարիլ յանցանքով պաշտօնանկ եղած պաշտօնէից՝ մանաւանդ Գայմագամներուն՝ պատժական օրինաց տրամադրած ամենաթեթև պատիժներէն իսկ ազատ մնալէ զատ՝ աւելի բարձր պաշտօններու կոչուիլը։ Ուստի այս խնդիրը պատկառելի ժողովոյդ ուշադրութեան յանձնելով, այսպիսի անտե-

զութեանց տեղի չտալու համար ազգու տնօրէնութիւն մ'ընել հարկ կը համարիմ։»

Նախագահը պատասխանելով ըսաւ թէ՝ ինչպէս որ ժողովիս կանոնն է այսպիսի խնդիրները նախ յանձնաժողովոց քննութեան յանձնել, այս ևս յանձնուելով թող լուսաբանուի և ժողովին խորհրդածութեանը բերուի։

Իտարէի ժողովոց ընտրութեան յօդուածին նկատմամբ ալ՝ Պալարեան Համազասպ էֆէնտին խօսք ուզելով ըսաւ թէ «այդ յօդուածին մէջ պէտք է նաև գրել որ տէրութեան գանձուն պարտք ունեցողները չկրնան ընտրելի ըլլալ, վասն զի փորձառութեամբ դարձեալ կըսեմ որ թէ և Բ. Դուռը շարունակ հրամանագրեր կը գրկէ, որպէս զի տեղական ժողովոց անդամք «իլթիզամ» չառնուն, սակայն անոնք հնարը կը գտնեն առնելու, և ասոնց երեսէն ոչ միայն երկրագործք կը կեղեքուին, այլ և իրենց ժողովական ըլլալովը տէրութեան սահմաններն ալ երկար ժամանակ ձեռք չեն դար։ Արդ, այս միջոցիս տէրութեան գանձուն վիճակն և սահմանի ալ ո՛րչափ պէտք ունենալնիս յայտնի է, սակայն դաւառաց մէջ՝ մեծագումար սահմաններ ասոր անոր կոկորդը կը մնան։ Ուստի պէտք է որ այդ յօդուածին մէջ աւելցուի թէ տէրութեան պարտք ունեցողներն ալ չեն կրնար ժողովական ըլլալ։

Դամասկոսի երեսփոխան Նագաշ էֆէնտին հերքել ուզեց Համազասպ էֆէնտիին այս առաջարկութիւնը, բայց Իզմիրի երեսփոխան Հաճի Ա. Հ. մէտ էֆէնտին և Ադրիանուպօլսոյ երեսփոխան Ռուբէն էֆէնտին թեթև բարեփոխութեամբ մը պաշտպանեցին, և նախագահին առաջարկութեամբ քուէի դրուելով՝ ընդհանուր հաւանութեամբ ընդունուեցաւ։

Ներքին գործոց նախարար ձեվ-տէթ փաշան 'ի գլխաց կառավարութեան հնորհակալութիւն յայտնեց Համազասպ էֆէնտիին այս առաջարկութեան ընդունուելուն վրայ, որով տէրութեան գանձուն իրաւունքն ալ կը պաշտպանուի։

Տէրութեան 1877 մարտ 1էն 1878 մարտ 1 երեքշաբթի հաւանական հաշուեցոյցը (Պիւտճէն) անցեալ շաբթու երեսփոխանական ժողովին ներկայացուելով՝ հատուածներուն նախաքննութեան յանձնուեցաւ։

Ցիշեալ հաշուեցոյցին համեմատ՝ տէրութեան սովորական ծախուց գումարն է 31,756,045 Օսմանեան լիրա, իսկ եկամտից գումարն է 19,725,345 լիրա։ հետևապէս 12,028,700 լիրա կը բանայ։

Այս բացը դոցել հիմակու հիմանհնար ըլլալով, Ընդգլոյ և Գաղղիոյ տէրութեանց երաշխաւորութեամբն և Եգիպտոսի հարկովը ապահովեալ փոխառութիւններէն զատ՝ ուրիշ փոխառութեանց և ներքին պարտուց տոկոսներուն գումարքին՝ որ 15 ու կէս միլիոն լիրայի կը հասնի, ծախուց գումարէն վար երթալով, 3 ու կէս միլիոն լիրայի գումար մը կաւելնայ որ Պիւտճէին մէջ ցոյց տրուած արտաքոյ կարգի ծախքերը գոցելու բաւական է։

Ծախուց ցուցակին մէջ	ամենէն
կարևորներն են.	Լիրա
Վեհ. Սուլթանին թոշակը	1,073,545
Ներքին գործոց	2,869,720
Արտ. »	165,537
Պատերազմ. »	4,500,000
Ծովային »	900,000
Թնդանօթ.	1,031,850
Հաս. կրթութեան	138,270
Հաս. շինութեանց	40,890
Ոստիկան.	171,355
Եկեղեցական	512,265
Թղթադրամ ց բարձման հար.	500 000
Օսմ. Պանքային տոկոս և տարի	689 000

Մաքոց ցուցակին մէջ ալ ամենէն

կարևորներն են.	Լիրա
Ցորեն (մէրկի)	3,348,905
Տատանոց (Վարիր)	6,500 000
Ոչխարաց տուրք	1,967,490
Ծխախոտի տուրք	1,107,325
Ըմպելիք	220,980
Կալուածագիրք	671,380
Մաքս	1,482,250
Մետաքս	37,360
Հանք	86,605
Ջինուորական տուրք	931,115
Դրոշմ և դրոշմաւոր թղթի	201,310
Աղի գործարանք	843,250

ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Վիէննա 30 ապրիլ.

Կը հաւատան թէ Զիլի կոմսն յառաջիկայ ուրբաթ օրը ճանրայ պիտի եկնէ Կ. Պոլիս երթալու և դեսպանական պաշտօնը նորէն շարունակելու համար։

Տեղւոյս լրագրերը կը քննադատեն Ռումանիոյ ընթացքը Ռուսիոյ հետ ունեցած յարաբերութեանց մէջ։

Հռոմ 30 ապրիլ.

Տիրիթիս լրագիրը բացարձակապէս ուսա կը հանէ Իտալական զօրաց Այպանիա մտնելուն պատահականութիւնը, և կաւելցնէ թէ նաւատորմին 'ի հարաւ զումարուելուն նպատակը նաւատեաց կրթութիւնն և միանգամայն ազգային գաղթականութեանց շահերը պաշտպանել հարկ եղած տեղերը նաւեր գրկելու հնարաւորութիւնն է։

Պուքրէշ 30 ապրիլ.

Արտաքին գործոց նախարար Պ. Բոլկանիսկանս ըսաւ ծերակուտի ժողովին մէջ թէ Փարիզի դաշնադրութիւնը պատռեցաւ, որովհետև Եւրոպա թոյլ տուաւ որ Ռուսիա Թուրքիա մտաւ։ Պ. Քոգալնիսկանս աւելցուց թէ Ռումանիա թոյլ պիտի տայ Թուրքաց որ Քալաֆատ մտնեն, բայց անկէ անդին յառաջանալուն դէմ պիտի կենայ։

Լոնտրա 30 ապրիլ.

Երեսփոխանաց ժողովին մէջ Պ. Պըրք ըսաւ թէ Եգիպտոսի Խեդիվը խոստացաւ օգնական զօրք դրկել Դրան, բայց ասոր համար պարտուց վճարման յատկացեալ հասոյթներուն չպիտի դպչի, այլ յատուկ հանդանակութիւն մը պիտի հաւաքէ։

Լոնտրա 1 մայիս.

Ազատական կուսակցութիւնն երեկ իրիկուն 'ի ժողով գումարուելով՝ Պ. Կլատսթընի առաջարկած որոշումները պարտուեց իբրև անպատեհ։ Բոլոր լրագիրք ալ նեղանալով կը դատապարտեն։

Փարիզ 1 մայիս.

Գաղղիոյ բացարձակ չեղոքութեան յայտարարութիւնը խիստ լաւ տպաւորութիւն մ'ըրաւ։

Զախակողմը կղերական մեքենայութեանց վրայ կատաղութեան հարցում ընելու դիտաւորութիւն ունի։

Բէլգիա 1 մայիս.

Թոլտվարի երեսփոխանը Սուլթանին համար չնորհակալութեան քուէ առաջարկեց Հունգարացւոյ ազգին ըրած մեծ ընծային (Հունգարական թանկագին ձեռագիր մատեանները դրկելուն) համար։

Այն առաջարկութիւնը գոհութեամբ ընդունուելով, բոլոր ժողովականք ոտքի վրայ ելան միահամուռ ծափահարութեամբ և Եշյէն գոչեցին։

Ասոր վրայ, Շեյխ Սիւլէյման էֆէնտին՝ որ իւր ընկերաց հետ օտարազգեաց օթեակը նստած էր, ոտք ելնելով չնորհակալեաց ողջոյն տուաւ ժողովին։ Ժողովը ալ անձնապէս դրուատեց զայն՝ Եշյէն գոչելով։

Ժողովին քուէն ուղերձով մը Սուլթանին պիտի հաղորդուի։

Հունգարացիք անդադար համակրութեան և մեծարանաց փոքրիկ կուռան իրենց Օսմանցի հիւրերուն։ Կոչունքներն իրարու կը յաջորդեն և Շեյխ Սիւլէյման ամեն տեղ դրուատեաց առարկայ եղած է։

Այլ և այլ տեղերէ և մարմիններէ քանի չափ պատգամաւորութիւնք եկան Սոֆիթաներն ողջունելու։

Բեղրպուրգ 1 մայիս.

Մոսկայի Կոլոս լրագիրն երկու ամիս դադրեցաւ՝ ներքին բարենորոգմանց ակնարկող յօդուած մը հրատարակելուն պատճառաւ։

Զրոց յորդումներն արդեալ կը լլան զօրաց շարժումներուն և զինուորական գործողութեանց։

Տէրութիւնք Դանուբի վրայ ազատ նաւարկութիւն կը պահանջեն։

Երէկուան Մարսիլիայի շոգենաւով եկած Եւրոպական լրագրաց մէջ հետևեալ լուրերը կը տեսնուին։

Թիֆլիզ 13/25 ապրիլ.

Կովկասեան բանակին երէկ Օսմանեան հողը մտաւ, և սահմանադրելին վրայ գտնուող Օսմանեան քաղաքներն ու գիւղերն առանց կռուի անձնատուր եղան։ Ռուսերն 104 Թուրք զօրական գերի բռնեցին, որոց եօթն սպայ։

Աղէքսանդրարօլ 24 ապրիլ.

Երկու վաշտ Օսմանեան հեծելազօր, իրենց հրամանատարներովն ու գրաշչակներով հոս եկան և Ռուսաց բանակին մէջ ծառայելու յանձնառու ըլլալնին յայտնեցին։ (Այս լուրն հաւանականութեան դէմ է)։

Բեղրպուրգ 27 ապրիլ.

Նուէլ Թանլրագիրը կը յայտնէ թէ պատերազմին արդիւնքը Մոսկուայի կամ Բեղրպուրգի մէջ պիտի որոշուի, և թէ այն արդեանց մէկը պիտի ըլլայ Պալքանի քրիստոնեայ ժողովրդոց անկախութիւնը։

Ռուսական Մօնա լրագիրն ալ կըսէ թէ Փարիզի դաշնադրութիւնը բոլորովին ջնջուած է՝ ապատելով՝ որ Օսմանեան կայսրութեան փլատակներուն վրայ Եւրոպական նոր կարգադրութիւն մ'ըլլայ։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Պատերազմին վրայ թէ՝ Բումէլիէն և թէ՝ Անատօլուէն պաշտօնական տեղեկութիւն մը գեռ չկայ։

Միայն Պասիրէ՝ և Վադրթ լրագրերը կը ծանուցանեն թէ Կարսի և Պաթումի մօտերը նոր կռիւներ եղեր և ռուսերը մեծ կորուստով ետ մղուեր են։

Հինգշաբթի օրը եօթն շոգենաւով տասն վաշտ Օսմանեան զօրք դրկուեցան 'ի Պաթում, Լիվա Հասան փաշայի հրամանատարութեան ներքեւ։

Թագվիմի վաքրայի պաշտօնական լրագիրը ստուգ կը հանէ Ռուսական նաւատորմի մը Միջերկրական ծովմտնելուն լուրը՝ զոր Ֆար Տիւ Պոսֆոր լրագիրը տուած էր։ Ռուսիա երկու կամ երեք պատերազմական նաւ միայն ունի կըսէ ՀԵրմակ ծովու մէջ։

Մայրաքաղաքիս Անգլիական դեսպան Պ. Լէյարտ հինգշաբթի իրիկուն կոչունք մը տուաւ, ուր հրաւիրեալ էին Մեծ-Եպարքոսն և Բ. Դրան նախարարներէն և բարձրաստիճան պաշտօնատարներէն ոմանք։

Մայրաքաղաքիս Գերմանական դեսպանատունը Պէօյիւքտէրէի Ռուսաց դեսպանատունը փոխադրելով իւր բնակութիւնը, յիշեալ դեսպանատան վրայ Գերմանական դրօշ պարզեցաւ։

Ռունաց Նէօլոգոս լրագրին խօսքին նայելով, կայսերական կառավարութիւնն 3 1/2 կամ ըստ ոմանց 5 միլիոն լիրայի փոխառութեան մը վրայ կը բանակցի քանի մ'օտարազգի սեղանաւորաց հետ, և գործն յաջողելու վրայ է եղեր։

Սեբաստիոյ կուսակալին կողմէ Բ. Դուռն եկած հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ Գալայճեան Պետրոսին աղջիկը բռնաբարողները բռնուելով քննութեան ենթարկուեր են. իսկ կէմերէք գիւղին իմամին կողմէ ըսպառնական անվայել խօսքեր եղած ըլլալուն վրայ հոն տեղեկութիւն մը չկայ եղեր, բայց և այնպէս Թէնեսի դայմագամին հրաման դրկուեր է՝ որ քննելով ստոյգ տեղեկութիւն մը տայ։

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՕԼԻՍ

ԷՍՀԱՄԸ ՈՒՄՈՒՄԻԷ		
22 ապրիլ ուրբաթ իրիկուն		9,17
Բումէլիի երկաթուղի	ֆր.	24
Թղթադրամ	լիր.	178 1/2

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԺԵԹՂԹՈՑ

Կ. Պոլիս 22 Ապրիլ

Սոսկէթ Ժէնէրալի բաժ.	Անգ. լիր.	2,15
» փոխանակութեան	»	1,20
Կ. Պոլսոյ Պանքային	»	2,15
Քրէտիի Ժէնէրալ	»	1,25
Քրէտիի Օսթրօ—Թիւրք	»	—
Փոխ. 1863	Ֆր.	46
» 1865	»	47
» 1869	»	44
» 1872	»	14 10
» 1873	»	42 50
Թրամուայ	Օսմ. լիր.	1 30

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՑ

22 Ապրիլ

Անգ. լիրա	ղրշ.	109 26
Նաբօլէոն ոսկի	»	87 30
Իմպէրիալ Ռուս	»	9 10
Գերմանիա	»	51 10
Հինգ Ֆրանք	»	—
Հինգնոց	»	119 20
Պղինձ	»	182

ԱՉԳԱՅԻՆ

Երէկ խառն ժողովը գումարեցաւ, բայց Դիւանապետ էֆէնտիին խօսքին նայելով՝ նշանակութեան արժանի որոշում մը չէ ըրեր։

Գոհութեամբ կը լսենք թէ Արարատեան Մայր Աթոռոյ Վեհ. կաթողիկոսն արժանաւոր պատիւ և վարձատրութիւն մ'ըրեր է Զմիւռնիոյ Նորընտիր առաջնորդ Դեր. Տ. Մելքիսեդեկ Ծ. վարդապետին, ականաւոր խաչ մ'և օրհնութեան կոնդակ մը դրկելով։

Նմանապէս Երուսաղէմայ Ս. Պատրիարքն ալ օրհնութեան կոնդակ մը դրկեր է յիշեալ առաքինազարդ վարդապետին։

Մարաշէն առ Ազգ. Վարչութիւնն գրուած նամակ մը կը ծանուցանէ թէ 25–30 տարիէ 'ի վեր Եգիպտոս և այլ տեղեր պաշտօն վարող Ֆրնուզլի Միքայէլ անուն վարդապետ մը, 4–5 հազար լիրա հարստութիւն դիզած ըլլալով, կտակ ըրեր է որ իւր վախճանէն ետև Ֆրնուզլի մէջ վարժարան մը բացուի և իւր ստակին եկամուտովը հոգացուի։ Յիշեալ վարդապետը սոյն կտակն 1875ին Կ. Պոլսոյ կտակաց հոգաբարձութենէն և Երուսաղէմայ Ս. Պատրիարքէն վաւերացնելով Մարաշ գնացեր և Զօրպաճեան Հաճի Տէվլէթ էֆէնտիի տունը 5 օր կենալէ ետև Կիլիկիոյ Տ. Մկրտիչ Ս. Կաթողիկոսին հրաւիրանօք քաղաքէն 2 ժամ հեռու Քէրխան ըսուած ամարանոցը գնացեր և հոն հիւանդանալով 8 օր ետքը վախճաներ է։ Այս լուրը նոյն իրիկունը Մարաշ Ս. Կաթողիկոսի գործակատար Լինկիւրցի Ներսէս վարդապետին գալով, վարդապետն անմիջապէս Հաճի Տէվլէթ էֆէնտիի տունը գնացեր, և հոն քանի մը ժամ անցունելէ ետև, երկու քահանայ և երկու աշխարհական հրաւիրեր, և վախճանեալ վարդապետին սնտուկը բանալով, քանի մը հին զգեստներ, կտակը, քանի մը թաշկինակ և 15 ոսկի միայն գտեր են մէջը, և այսպէս ալ համբաւ եղեր է։ Այս իրողութեան վրայ Մարաշու Հայ հասարակութեան մէջ այլ և այլ կասկածներ և զրոյցներ տարածուած են, մասնաւորապէս այս թէ՝ վախճանեալ վարդապետը՝ Քէրխան երթալու օրը Տէվլէթ էֆէնտիի կնոջը տասրակ մը ոսկի տուեր է 'ի պահ, և թէ վարդապետը բնական մահուամբ մեռած չէ, և այլն։

Այս իրողութիւնը վարչութեան գրողները կը խնդրեն որ քննութիւն մը բացուի Մարաշի մէջ, և իրաց ճշմարտութիւնն երևան հանելու համար պէտք եղած միջոցներն 'ի գործ դրուին։

թէ քիրտաղէն հետեւեալը կը գրէրեն մեզ.

« Քաղաքիս Ս. Թադէոս Եկեղեցւոյն քահանայներէն Տէր Մեսրոպ անուանեալ մի քահանայն, որ ասկէց ինն ամիս առաջ կանամբի մարդ մը կրկին անգամ ուրիշ կնոջ մը հետ պսակած, և այս պատճառաւ Պոլիս կոչուելով Ս. Փրկչի հիւանդանոցը գրուած էր, այս օրերս նորէն քաղաքս վերադարձած է։ Չեմք գիտեր թէ վեց ամիս Ս. Փրկչի հիւանդանոցն ապաշխարելով՝ իւր գործած ծանր յանցանքը կը քաւուի, որ այսօր քաղաքը գալով վերստին քահանայագործութիւն կընէ՝ ի գայթակղութիւն ժողովրդեան և՝ ի չար օրինակ միւս քահանայից. չեմք գիտեր թէ հայրապետական օրէնքը կը ներէ՞ որ այսպիսի մարդ մ՚այսուհետեւ քահանայական սրբազան պաշտօնը վարէ. մանաւանդ որ երբեմն ալ . . . թեան յանցանօք դատապարտուելով Ս. Փրկչի հիւանդանոցը բանտարկուած էր, և հիմա ալ չարաւնակ գիտենամով, միշտ արբեցող, միշտ հայհոյիչ. որ գիտեցուն է գիտեցուն կը պարտի՝ ի նախատինս Հայ ազգութեան։ »

ԱՏԵՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎՈՅ
ԲՅՑՈՒՄ 1876 ԱՄԻՆ

ՆԻՍՏ Ի.

14 ՄԱՐՏ 1877

(Շ-ը. գե- Ռի- 1966)

Ա.հաւասիկ վարչութենէն եկած 3 տեղեկագիրներն.

Ա.

Վսեմափայլ Ատենապետ փաշա Ազգային Ժողովոյ.

Ազգային ժողովոյ վերջին փետրվար 25 ի նստին մէջ երեսփոխան Փափազեան Ստեփան էֆէնտին՝ Բերայի Հայ հրկիզեալոց համար օգնութեան մոմնաժողովի ձեռօք մատակարարուած նպաստից զուսարին քանակութեան և բաշխման հաշուոյ աւթիւ հարցումներ ընելով, առաջարկած էր որ նոյն հաշիւները Ազգային ժողովոյ ներկայացուին։ Հետեւաբար ազգային ժողովս սոյն առաջարկութիւնն յղած էր առ Քաղ. ժողովն՝ ի տնօրէնութիւն։

Քաղաքական ժողովս սոյն առաջարկութիւնն՝ ի նկատի առնելով, Պատրիարքարանի դիւանական արձանագրութեանց դիմեց պէտք եղած լոյսը քաղելու համար, և տեղեկացաւ որ 1870 տարւոյ մէջ պատահած Բերայի հրկիզութենէն քանի մի օր վերջը՝ Գանձուց նախարարին նախաձեռնութեան ներքև կազմուած համազգային յանձնաժողովոյ անդամակցելու համար Բ. Դուռը յատուկ ծանուցագրով մը երկու ազգային երեւելի անձանց անունը խնդրած է, և նոյն ատենն՝ Սրբազան Պատրիարքն ալ ժամանակին Քաղ. ժողովոյ Ատենապետին հետ խորհրդակցութեամբ Նորատունկեան Յակոբ և Մանուկեան Սենեքերիմ էֆէնտիները ցոյց տուած է իրենց ազգին վստահութեան արժանաւոր անձինք։ Սակայն նոյն յանձնաժողովոյ կազմութեան պայմաններուն և հաւաքուած նպաստից մատակարարութեան մասին Քաղ. Ժողովս որ և է ծանօթութիւն չկրնալով գտնել դիւանական արձանագրութեանց մէջ, ըստ ոգեց որ այս գրամական գործողութեանց հոգն ու հսմարատութիւնը նոյն համազգային յանձնաժողովն իրեն վերապահած և իւր հսկողութեան ներքև կատարած ըլլալով, այս մասին որ և է պաշտօնական կամ անպաշտօն յարաբերութիւն կամ բանակցութիւն տեղի չէ ունեցած կառավարութեան և Ազգ. վարչութեան մէջ տեղ, և Պատրիարքարանի մասնակցութիւնն այս պարագային մէջ ուրիշ բան չէ եղած, բայց եթէ երկու անձինք ներկայացնել յանդամակցութիւն յանձնաժողովոյն, ճիշդ այն կերպով՝ ուրիշ մասնակցած են նաև ուրիշ ազգաց Պատրիարքարաններն ու բոլոր դեսպանատունները։

Հետեւապէս Քաղ. ժողովս՝ 1870 թուականէն՝ ի վեր իրարու յաջորդող վարչութեանց նման՝ կատարեալ թեան անմիջական հսկողութեան ներքև կատարուած այսպիսի գործողութեան մը մասին որ և է համարատուութեան պարտաւորութիւն մը իրեն չվերագրելով, այս խնդրոյն ոչ միջամտած է և ոչ միջամտել հարկ կը համարի։

10 մարտ 1877 Մնամք յարգանօք
Ի դիմաց Քաղ. Ժողովոյ
Ազգ. Վարչութեան
Ատենադպիր Փոխ Ատենապետի
Յովհաննէս Պէյազեան Յովհաննէս Էմանեան

Բ.

Վսեմափայլ Ատենապետ փաշա Ազգային Ժողովոյ.

Ազգային Ժողովոյ վերջին փետրվար 25 ի նստին մէջ երեսփոխան Փափազեան Ստեփան էֆէնտին Բերայի Հայ հրկիզելոց համար օգնութեան մոմնաժողովի ձեռօք մատակարարուած նպաստից զուսարին քանակութեան և բաշխման հաշուոյ աւթիւ հարցումներ ընելով, առաջարկած էր որ նոյն հաշիւները Ազգային Ժողովոյ ներկայացուին։ Հետեւաբար ազգային ժողովս սոյն առաջարկութիւնն յղած էր առ Քաղ. ժողովն՝ ի տնօրէնութիւն։

Քաղաքական ժողովս սոյն առաջարկութիւնն՝ ի նկատի առնելով, Պատրիարքարանի դիւանական արձանագրութեանց դիմեց պէտք եղած լոյսը քաղելու համար, և տեղեկացաւ որ 1870 տարւոյ մէջ պատահած Բերայի հրկիզութենէն քանի մի օր վերջը՝ Գանձուց նախարարին նախաձեռնութեան ներքև կազմուած համազգային յանձնաժողովոյ անդամակցելու համար Բ. Դուռը յատուկ ծանուցագրով մը երկու ազգային երեւելի անձանց անունը խնդրած է, և նոյն ատենն՝ Սրբազան Պատրիարքն ալ ժամանակին Քաղ. ժողովոյ Ատենապետին հետ խորհրդակցութեամբ Նորատունկեան Յակոբ և Մանուկեան Սենեքերիմ էֆէնտիները ցոյց տուած է իրենց ազգին վստահութեան արժանաւոր անձինք։ Սակայն նոյն յանձնաժողովոյ կազմութեան պայմաններուն և հաւաքուած նպաստից մատակարարութեան մասին Քաղ. Ժողովս որ և է ծանօթութիւն չկրնալով գտնել դիւանական արձանագրութեանց մէջ, ըստ ոգեց որ այս գրամական գործողութեանց հոգն ու հսմարատութիւնը նոյն համազգային յանձնաժողովն իրեն վերապահած և իւր հսկողութեան ներքև կատարած ըլլալով, այս մասին որ և է պաշտօնական կամ անպաշտօն յարաբերութիւն կամ բանակցութիւն տեղի չէ ունեցած կառավարութեան և Ազգ. վարչութեան մէջ տեղ, և Պատրիարքարանի մասնակցութիւնն այս պարագային մէջ ուրիշ բան չէ եղած, բայց եթէ երկու անձինք ներկայացնել յանդամակցութիւն յանձնաժողովոյն, ճիշդ այն կերպով՝ ուրիշ ազգաց դեսպանատունները։

Հետեւապէս Քաղ. ժողովս՝ 1870 թուականէն՝ ի վեր իրարու յաջորդող վարչութեանց նման՝ կատարեալ թեան անմիջական հսկողութեան ներքև կատարուած այսպիսի գործողութեան մը մասին որ և է համարատուութեան պարտաւորութիւն մը իրեն չվերագրելով, այս խնդրոյն ոչ միջամտած է և ոչ միջամտել հարկ կը համարի։

10 մարտ 1877 Մնամք յարգանօք
Ի դիմաց Քաղ. Ժողովոյ
Ազգ. Վարչութեան
Ատենադպիր Փոխ Ատենապետի
Յովհաննէս Պէյազեան Յ. Պ. Նորատունկեան

Գ.

Ամենապատիւ Սրբազան Հայր Նախագահ Ազգ. Երեսփոխանական Ժողովոյ.

Ազգային Երեսփոխան Մեծ. Քրիստոսատուր էֆ. Ղազարոսեանի ստորագրութեամբ պատկառելի Ազգային Ժողովոյդ ուղղեալ հարցադիրն՝ նոյն Ժողովոյ դիւանին կոչմանէ զրկուեցաւ Կրօնական Ժողովոյս, որ պատասխանէ։ Եւ ահա՝ ասիկ։

Կը հարցուի.

Ա. թէ ճշմարի՞տ է յիշեալ Սրբազան Կաթուղիկոսի (Ազթամարայ) այսպիսի շնորհաբաշխութիւնը (մէկ քանի կրօնականներու՝ խաչ կրելու կոնդակ շնորհած ըլլալը)։

Առ այս կը պատասխանէ Կրօն. Ժողովս, թէ՝ ո՛չ՝ ի պաշտօնէ, այլ ի լրոյ դիտէ, որ Ազթամարայ Տ. Խաչատուր Ս. կաթողիկոսը Կ. Պոլսէն մեկնելէն յառաջ եկեղեցականաց ոմանց խաչ և ոմանց խաչ կրելու կոնդակ տուած է։

Բ. թէ այս մասին Արարատեայ Մայր-Աթոռոյ ամենայն Հայոց Վեհափառ Հայրապետի հաճութիւնը և կամ թոյլտուութիւնը նախապէս առնուած է։

Կրօն. Ժողովս այդ մասին բնաւ տեղեկութիւն չունի՝ ո՛չ հաճութիւն առնուած և ո՛չ չառնուած ըլլալուն նկատմամբ, ինչպէս նաև չդիտէ թէ Արարատեան Մայր-Աթոռոյ Վեհ. Հայրապետն ու Ազթամարայ Ամեն. Տ. Խաչատուր Արբազան կաթողիկոսն իրենց մէջ համաձայնութիւն գոյացուցած են այս մասին՝ թէ ոչ։

Գ. թէ՝ եթէ այսպիսի հրաման մը Վեհ. Հայրապետէն չէ առնուած, Կրօն. Ժողովն ի՞նչ ըրած էր այս դէպքին համար։

Ասոր ալ կը պատասխանենք, թէ Կրօն. Ժողովս այս մասին պաշտօնական տեղեկութիւն մը չունենալով՝ ոչ է անօրէնութիւն մը չէ ըրած։ Մանաւանդ երբ կը յիշէ, թէ գոնէ հոգելոյս Տ. Յակոբ Ս. Պատրիարքի օրերէն սկսեալ՝ մասնաւոր կաթողիկոսներ՝ ինչպէս նաև Ս. Երուսաղէմայ և Կ. Պոլսոյ Պատրիարքներէն ոմանք՝ այլ և այլ ժամանակաց մէջ մեր եկեղեցական եղբարց ոմանց այլ և այլ շնորհաբաշխութիւններ ըրած են, որոց համար ցարդ ո՛չ խնդիր եղած է և ո՛չ դիտողութիւն։

Կրօն. Ժողովս չէր համարձակեր իւր նկատողութեան առարկայ ընել այն բանը, զոր իւր նախորդներն նկատողութեան չէին առած, և որոյ սկզբնաւորութիւնն իւր օրերուն մէջ ծագումն առած չէր։

7 մարտ 1877 Ազգ. Ժող. մնամք յարգանօք
Ի դիմաց Կրօն. Ժողովոյ
Ատենադպիր Ատենապետ
Յակոբ Վ. Աշոտ Խաչէն Եպիսկոպոս
Փափազեան Մինասեան

ՕՐԱԿԱՐԳ

Տեղեկութիւն Դասդիարակութեան դիւանէ՝ ի վերայ Դասդիարակութեան խնդրոյն.

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ.—Խօսքն Օգսէն էֆէնտիին է, ըստ որում առաջին խօսքն ուղած է Օրակարգին վրայ։

ԽՕՃԱՍԱՐԵԱՆ Օ. ԷՖ. — Այո՛, խօսք ուզած եմ և բաւական երկար պիտի խօսիմ. դժբաղդաբար մեր Կանոնադրութեան մէջ պակաս կէտ մը կայ՝ որ ժամանակին չէ նշմարուած, այն է ատենական գործողութեանց կամ միջանկեալ խնդրոց համար ժամանակակէտ որոշուած չըլլալը, որոյ հետեւանօք մեր բուն խնդիրներն անպայման կերպիւ ետ կը մնան. բայց ինչ որ է նէ, որովհետեւ դասդիարակութեան վրայ առաջին խօսքն ուզած եմ, պէտք է որ խօսիմ, թէ և քիչ մը երկար է խօսելիքս։

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ.—(Ընդհատելով) Ատենապանիս կըսէ թէ երկար պիտի խօսիմ, քանի որ երկար պիտի խօսի, և ժամանակիս կարճ ըլլալով մեք պիտի չը կրնանք իմաստասիրել իր խօսքերը կամ առաջարկութիւնները քննել, ուրեմն աւելի լաւ է որ գրաւոր առնենք ատենախօսութիւնը և ատենագրութեան մէջ տալով տալով կարդանք։

ՁԱՅՆԵՐ. — Արդէն գրի առած է և պիտի կարդայ. թող սկսի։

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ. — Մեք Վարչութենէն եկած գրերուն համար ժամանակիս ուշ է ըսելով՝ արժան դատեցինք առանց կարդալու ատենագրութեան մէջ տալել տալ. միւնոյն բանին համար երկու կէտ գործածել կրնա՞յ մի ըլլալ։ Եթէ Օգսէն էֆէնտիի ատենախօսութիւնը պիտի կարդացուի, առաջ Վարչութեան գրերը պէտք է կարդալ։ Եթէ ժամն 9 1/2ին խնդիրը բանալ և միանգամայն վճռել կարելի ըլլար, ես ալ ձեզ համամիտ կըլլայի. բայց դիտեմ որ միայն Օգսէն էֆէնտին մտիկ պիտի ընենք և ո՛չ այլ ինչ. տասի Դասդիարակութեան խնդիրը լուծուած չըլլար, ոչ ալ այսօր մտիկ չընելովիս խնդիրն ետ ձգած կրնանք համարուիլ։

ՓԱՓԱԶԵԱՆ Ս. ԷՖ. — Պիտի լսենք, պիտի խօսինք, պիտի որոշենք, մնալով մինչև ժամ 12։

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ. — Այդ ձեր կարծիքն է. իմ կարողութենիս վեր է մինչև ժամը 12 կենալ ատ, և կարծեմ ուրիշներ ալ կան ինձ վիճակակից. կը հարցընենք ժողովին՝ կո՞ւզէ մինչև ժամը 12 նստիլ. այսու ամենայնիւ անկարելի եղած բանի մը համար մեք զմեզ չխաբենք։

ԽՕՃԱՍԱՐԵԱՆ Օ. ԷՖ.—(Ի քէֆ) Ատենքը չկրնար փակուիլ. քանի որ ինձ խօսք տուիք, իրաւունք ունիմ 2-3 օր խօսիլ. փակեալ է չըլլար։

(Աղմուկ)

ՓԱՓԱԶԵԱՆ Ս. ԷՖ. — Խօսք կուզեմ։

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ — Անօգուտ է մեր վերջին նստին այսպիսի խնդրոյ մը սկսիլ, քանի որ չպիտի կրնանք լմնցնել։

ՁԱՅՆԵՐ. — Օգսէն էֆէնտիի խօսքը լսել կուզենք։

ԱՏԵՆԱՊԵՏ ՓԱՇԱ. — Հրամեցէք Օգսէն էֆէնտի։

ԽՕՃԱՍԱՐԵԱՆ Օ ԷՖ. — Ահա խնդիր մը՝ որու երկար տարիներէ՝ ի վեր կը բաղձար ազգը գալ այս դիւանին վրայ վիճաբանուելու. խնդիր մը՝ որ մեր ազգային արտօնագրեալ իշխանութեան բոլոր պարտաւորութիւնքը իր մէջ կը պարունակէ, խնդիր մը՝ որու գործնական կարեւորութիւն չտրուելէն ազգն իր ազգային բարոյական հանգամանքները ոչ միայն չնչակեց ու չզարգացուց, այլ դժբաղդաբար՝ ունեցած բարի և նուիրական հանգամանքներն ալ կորսնցուց և այս պատճառաւ այն ամեն դրդիչ որ գրիչ ձեռք կառնու՝ չկրնար առանց վշտալիր զգացումներ տողելու գրիչը ձեռքէն ձգել, սակայն և այնպէս, եթէ յուսով մը գրիչը ձեռքէ ձգէր՝ կենդանութեան նշան մը կրնար համարուիլ. ընդհակառակն յուսահատ կը քաշուի ասպարէզէն։

Բայց այս անդամ երբ այս խնդիրը հոս կը ներկայանայ պաշտօնապէս վիճաբանուելու և որոշման մը հասնելով վճիռ արձակելու վարչութեան որ՝ կամ գործադրէ այդ վճիռն և կամ ամբաստանուելով իրաւամբ քաշուի ազգային գործադիր իշխանութեան ամբոխէն, ահա այս անդամ յոյս մը կայ կէտ նպատակին հասնելու եթէ ամենամեծ հեռատեսութեամբ տրուի այդ վճիռն, որպէս զի ատոր գործադրութեամբը չըլլայ որ յետինն չար քան զառաջինն ըլլայ։

Ի՞նչ է ուրեմն մեզ պէտք եղած դասդիարակութեան հիմունքը, որու վրայ հիմնուելիք շէնքը խախտուա չըլլայ։

Մեր դասդիարակութեան հիմունքը եռանկիւնի սիւնի մը վրայ դրուած է՝ այնպէս կապակցեալ իրարու՝ որ անկարելի է մին միւսէն զատել առանց շէնքը վնասելու։

1. Կրօնական
2. Ազգային
3. Քաղաքական։

Ծայրայեղ ազատական տեսութեանց հետեւողներն թերեւս ըսեն թէ կրօնական դասդիարակութիւնը ազդի մը ապահով ապագային հիմանց մէկը և մանաւանդ առաջինը չհամարուիր։

Ես հոս այս նախադասութիւնը թերեւս ըսելով յիշեցի, սակայն խնդիրն իր մեր այժմու գործնական վիճակին մէջ թերեւսի թէութեանը տակ չէ, այլ մինչև մէկ աստիճան հաստատական վիճակի մէջ է։

Արեւմտեան ծայրայեղ մոլեռանդութիւնը՝ արեւմտեան ծայրայեղ անկրօնութիւն մը յառաջ բերած էր և այս բնական էր. դի երբ ազգաց ապահով երջանկութեան ազատական միջոցներն ծայրայեղ մոլեռանդներից կողմէն յանուն կրօնի կը մերժուէր ու կը բանադրուէր, միթէ բնական չէ՞ր՝ որ ծայրայեղ ազատականներն ալ խնդրոյն անդիի կողմն անցնելով՝ կրօնքը բոլորովին մերժէին։

Ամեն խնդիր այս աշխարհիս մէջ իրարու կապակցեալ բոլորակ մ՚է, որ միշտ երկու ծայրերն իրարու դէմ դէմի կը բերէ. այսպէս պէտք էր ծայրայեղ մոլեռանդութիւնը ծայրայեղ ազատութեան՝ այսինքն անկրօնութեան հետ ուղղակի դէմ դէմի դար. եթէ այսպէս եղած չըլլար՝ ինչե՞ր նուն պէտք էր այդ ազատականաց Աստուծոյ գոյութիւն, Քրիստոսի աստուածութիւն, կրօնական արարողութիւնները, վերջապէս հաւատքին հիմունքը խնդիր ընել և պարզ հաւատացեալները մոլորեցնել։

Մեր մէջ բարեբաղդաբար չկար այդ ծայրայեղ մոլեռանդութիւնը, բայց դժբաղդաբար մուտ գտաւ անկրօնութիւնը. չկայ մէկը մեր մէջ՝ որ բացէ՝ ի բաց անկրօն եմ ըսէ, բայց կան շատեր, մանաւանդ բա-

բոյսալէս տիրող դասուն մէջ՝ որ մոլորեալ են։

Մեր ապրին բարոյալէս տիրող դասը սակէ մինչև 30 տարի առաջ այս վիճակին մէջ չէր, այլ ընդհակառակն ամենապարզ և խղճի տէր հաւատացեալներ էին։

Պէղճեան Յարութիւն ամիրայ պարզալէս տիրացու էր*. սա իր ամենարարձրը դիրքին մէջ կիրակի օրեր եկեղեցի կերթար կերգէր։ Հիմա մէկը չունինք որ Պէղճեանի քաղաքական բարձր դիրքն ունենայ. սակայն բաղդատարար անկէ տար առոհման վար այժմու երեւելիներէն մէկը, ոչ միայն եկեղեցւոյ մէջ երգող տեսնել, այլ պարզ աղօթք մ'ընելու համար եկեղեցւոյ մէջ ասոնցմէ մէկը տեսնել անհնար է։

Ասոր պատճառն ուրիշ բան չէր, բայց միայն Եւրոպոյ անկրօն հեղինակութեանց ընթերցումն մեր վրայ բարոյալէս տիրող դասուն մէջ տարածուելով, ասոնց ջերմեռանդութիւնը կամ հաւատքը խախտած ըլլալն, մինչդեռ միւնոյն դրոց ընթերցումը Անգղիոյ, Գերմանիոյ և Ամերիկայի մէջ մենէ խիստ աւելի տարածուած ըլլալով հանդերձ՝ ասոնց բաղդատաբար մեր վրայ ըրած ազդեցութիւնը հոն ըրած չէ. պատճառն ի՞նչ է ասոր։— պատճառն այն է որ նոյն ազդաց ճշմարիտ եկեղեցականներն կանուխ տեսան այդ գաղափարաց տարածումն իրենց ազդաց մէջ, ուստի և ասոնց տարածումը չարգիլեցին իրենց ընթերցողաց՝ մեղպէս Ընանի մէկ գործին տպագրութիւնը դադրեցուցնելով, այլ իրենք ալ գրիչ ձեռք առին և յանուն հաւատաւոր գիտութեանց այդ հեղինակութիւնները քննեցին ու մերժեցին. իրենց ժողովրդոց հետ վերացական կերպով չխօսեցան, այլ յանուն բնական և այլ հիմնական գիտութեանց խօսեցան և իրենց ժողովրդոց խախտեալ կրօնական համոզումը վերահաստատեցին. կա՞յ արդեօք այսպիսի գործ մը մեր մէջ տպագրեալ. ամենեին և ոչ մէկ հատ իսկ, սակայն ազգին մէջ օտար լեզուաց հմուտներն ասոնց հակառակ գրութիւններ, այսինքն անկրօն հեղինակութիւններ խիստ շատ կարդացած կան։

Ահա սակէ առաջ եկաւ մեր կրօնական դատախազութեան բոլորովին խանդարուելն և կրնանք ըսել բոլորովին ջնջուիլն։

Հէրմէսալ Բոսով

ԻԼԱՆ

Ազաքիրի Շահանէ Լէլիսէ անպարընա 2000 թօփը հէման վէ քուսուր 8000 թօփը 31 կիւն զարֆընտա թէսլիմ օլունմաք վէ պահասը մադպուզ սէնէէտի վիրուտինտէ պէր վէճհ փիէշին սիմ մէճիսիյէ 20 ղրուշա վէ մէճիսիյէ վէրիլմէզսէ փիեացա ֆիեաթըյըլա պիլ հիսապ ֆարքըյըլա պէրապէր քայիմէ օլարաք Նիզամիյէ խազինէսինտէն պէրիլմէք շարթըյըլա մուպայեա օլունաճաք 10000 թօփ մահուտի ամերիքանըն պէհէր թօփը 31 ղրուշա թալիպի էօհտէսինտէ օլուպ Նիսանը բումինին 25 ինճի փազար երթէսի կիւնիւ դարարը դաթիսի վէրիլէճէյինտէն, իթա իթմէկէ թալիպ օլանլարըն եէվմի մէգքիւրտէ Տարի Շուրայի ասքէրկէ կէլմէլէրի։

21 Նիսան 1877 1

Պապը Սէրասքէրի

Սօտա 22000 օգդա պէհէր գըյէսի 46 փարա.
Գանիէշ 10000 » »
» 70 փարա.
Պէնկալ Զիվիսի 331 » »
գըյէսի 20 ղրշ.
Ատիփօթաս 600 » »
գըյէսի 3 3/4 ղրշ.
Զաչ եաղը 2300 » »
գըյէսի 3 ղրուշ.
Թուղ բուհը 300 » »
գըյէսի 53 փարա.
Շապ 15000 » »
գըյէսի 65 փարա.
Պէրքօսմաթ Տը Բօթաս 2000 օգդա պէհէր գըյէսի 11 1/2 ղրշ.
Կէօղ Թաշը 1900 օգդա պէհէր գըյէսի 5 ղրշ.

Թուղկալ 4000 օգդա պէհէր գըյէսի 10 ղրշ 25 փարա.

Իզմիր ֆապրիքայի Հիւմայունը-նա թարիխի դ օնթրաթօտան իթիպարէն նըսֆը պիրինճի վէ նըսֆը սիկէրի իքինճի մահտա թէսլիմ օլունմաք վէ պահասը մաքպուզ սէնէտէրի թարիխլէրինտէն իթիպարէն 31 էր կիւնիւ իքիշեր թադսիթ իլէ սիմ մէճիսիյէ 20 ղրշա վէ մէճիսիյէ վէրիլմէսիյի հալտէ փիեացա ֆիյաթը իլէ պիլ հիսապ ֆարդը իլէ պէրապէր դայիմէ օլարագ Նիզամիյէ խազինէսինտէն վէրիլմէք շարթը իլէ մուպայեա օլունաճաք պալատէ մուրագդամ օն գալէմ էճզա ֆիյաթը մուրագդամէլէրի իլէ թալիպի էօհտէսինտէ օլուպ Նիսանը բումինին 26 ինճի սալը կիւնիւ դարարը դաթիսի վէրիլէճէյինտէն, իթա իթմէկէ թալիպ օլանլարըն եէվմի մէգքիւրտէ Տարի Շուրայի ասքէրկէ կէլմէլէրի։

20 Նիսան 1877 2

Պապը Սէրասքէրի

ԹՄԲԱԳԻՐ—ՏՆՕՐԷՆ
Ն. Ս. ԻՒԹԻՒՃԵԱՆ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՄԱՍԻՍ ԼՐԱԳՐՈՑ
ՂԱԼԱԹԻԱ ՆՕՐՕ ԽԱՆ

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻԷԻ

ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐՈՒՆ ԵՐԹԵՒԵԿԻ ԺԱՄԵՐԸ

1877 ԱՊՐԻԼ 1 ՈՒՐԲԱԹ ՕՐԷՆ ՍԿՍԵԱԼ

ՄԻՆՉԵՒ ԱՊՐԻԼ 30

ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԵՐԸ ԲԱՆՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐԸ

Բոսֆորէն Էջնող շոգենաւները

Ժամ
12 Եէնիմահալլէն, Պէյիւքա. Թարապ. Եէնիք. Սմիրն. Պոյաճ. Ր. Հիսար, Պէպէք, Արնավ. Օրթաք. Պէշիկ։
12 Արնավուտքէյէն, Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիկ. Գալաթա.
12 15 Պէյքօզ, Բաշտալ. Գանլ. Ա. Հիսար, Գանտա. Վանիք. Զէնկ. Պէյլ. Գուզկ. Գալաթա։
1 30 Ր. և Ա. Գավաղէն, Մէզարլ. Պէյիւքա. Թարապ. Եէնիքէյ, Էմիրկ. Ր. Հիսար, Պէպէք, Արնավուտ. Գուրուչէշմէ, Օրթաք. Պէշիկթաշ։
3 30 Պէյիւքա. Թարապ. Պէյքօզ, Բաշտալ. Գանլ. Ա. Հիսար, Գանտա. Վանիք. Զէնկ. Պէյլ. Գուզկ։
3 15 Մէզարլ. Պէյիւքա. Թարապ. Եէնիք. Սմիրն. Էմիրկ. Ր. Հիսար, Պէպէք, Արնավուտքէյ, Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիկթաշ։
5 Եէնիմ. Պէյիւքա. Թարապ. Եէնիք. Պոյաճ. Ր. Հիսար, Արնավ. Պէյլերպ. Օրթաք. Պէշիկթաշ։
6 15 Եէնիմ. Պէյիւքա. Թարապ. Պէյքօզ, Եէնիք. Էմիրկ. Գանլ. Ր. և Ա. Հիսար, Գանտա. Արնավ. Զէնկ. Պէյլ. Օրթաք. Գուզկ. Պէշիկ. Իսկիւտար։
8 Ա. և Ր. Գավաղէն, Մէզարլ. Պէյիւքա. Թարապիա, Եէնիք. Էմիրկէն, Ր. Հիսար, Արնավուտ. Օրթաքէյ Պէշիկ։
8 45 Պէյիւքա. Թարապ. Պէյքօզ, Սմիրն. Պոյաճ. Պէպէք, Արնավ. Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիկթաշ։
9 Պէյքօզ. Բաշտալ. Գանլ. Ա. Հիսար, Գանտա. Վանիք. Զէնկ. Պէյլ. Գուզկ. Իսկ։
10 15 Եէնիմ. Պէյիւքա. Թարապ. Եէնիք. Էմիրկ. Ր. Հիսար, Արնավ. Օրթաք. Պէշիկթաշ։

Կոմուրջէն ելնող շոգենաւները

1 30 Պէշիկթաշ, Օրթաք. Գուրուչ. Արնավ. Պէպէք, Ր. Հիսար, Պոյաճ. Եէնիք Թարապ. Պէյիւքա Մէզարլ.
4 15 Գալաթա, Իսկ. Պէշիկ. Գուզկ. Օրթաք. Պէյլ. Զէնկ. Արնավ. Գանտա. Ա. և Ր. Հիսար, Գանլ. Էմիրկ. Եէնիք. Պէյքօզ, Թարապ. Պէյիւքա. Եէնիմահ.
3 15 Պէշիկ. Օրթաք. Արնավ. Պէպէք, Ր. Հիսար, Էմիրկ. Սմիրն. Եէնիքէյ. Թարապ. Պէյիւքա. Մէզարլուրնու, Եէնիմահալլէ։
4 15 Իսկիւտար, Գուզկ. Պէյլ. Զէնկ. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար, Գանլ. Բաշտալ. Պէյքօզ. Պէյիւքա.
5 Պէշիկթաշ, Օրթաք. Արնավ. Ր. Հիսար, Էմիրկէն, Եէնիք. Պէյքօզ. Թար. Պէյիւքա. Մէզ. Ր. և Ա. Գավաք,
6 30 Իսկիւտար, Պէշիկ. Գուզկ. Օրթաք. Պէյլ. Զէնկ. Արնավ. Պէպէք, Ր. Հիսար, Էմիրկ. Եէնիք. Պէյքօզ։
8 30 Պէշիկթաշ, Օրթաք. Արնավ. Ր. Հիսար, Պոյաճ. Եէնիք. Թարապ. Պէյիւքա Եէնիմահ։
10 15 Պէշիկթաշ, Օրթաք. Արնավ. Պէպէք, Ր. Հիսար, Էմիրկէն, Եէնիք. Թարապ. Պէյիւքա. Մէզար. Գավաղներ։
10 30 Գուզկունճուք, Պէյլ. Զէնկ. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար, Գանլ. Բաշտալ. Պէյքօզ, Պէյիւքալրէ։
11 Պէշիկթաշ, Օրթաք. Գուրուչ. Արնավ. Պէպէք, Ր. Հիսար, Էմիրկէն Սմիրն. Եէնիք. Թարապ. Պէյիւքա։
11 Գալաթաշ, Գուզկ. Պէյլ. Զէնկէյ. Վանիք. Ա. Հիսար, Գանլ. Բաշտալ. Պէյքօզ։
11 35 Պէշիկթաշ, Գուզկ. Օրթաք. Պէյլ. Զէնկ. Արնավ։
12 Պէշիկթաշ, Օրթաք. Գուրուչ. Արնավ։

ԻՍԿԻԻՏԱՐ ԲԱՆՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐԸ

Իսկիւտարէն Կոմուրջ. Ժամ	Ժամ	Կոմուրջէն Իսկիւտար. Ժամ	Ժամ
12	6 15	12 15	6 45
12 30	7	12 40	8
1	8 15	1 15	8 30
1 30	8 45 Պէշիքթաշ	1 45	9 5
2	9 20	2 10	9 35
2 30	9 50	2 45	10
3	10 5	3 15	10 25
3 30	10 30	3 45	10 45
4	10 50	4 15	11 10
4 30	11 15	4 50	11 30
5	11 30	5 15 Պէքթ.	11 40
5 35	12	6	12 5

ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԵՐԸ

Իսկիւտարէն Կոմուրջ. Ժամ	Ժամ	Կոմուրջէն Իսկիւտար. Ժամ	Ժամ
12 15	6 15	12 15	6 10
1	7	1	7
1 30	8 15	1 30	8 15
2	8 50 Պէշիքթաշ	2	9
2 40	9 25	2 40	9 30
3 30	10	3 30	10
4	10 30	4	10 35
4 30	11	4 30	11 5
5	11 30	5	11 35
5 45	12	5 30 Պէքթ.	12 5

ՀՐԴԵՀԻ ԴԷՄ ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԻՒՆ

NORTH BRITISH AND MERCANTILE INSURANC COMPANY
ՆՕՐԹՀ ՊՐԻԹԻՇ ԷՆՏ ՄԷՐԳԷՆԹԱՅԼ
Լոնդոն եւ Էդինպուրկի ապահովութիւն
ընկերութիւն Անգ. Լիր.

Բաժանորդագրեալ դրամագլուխ 2,000000
Վճարեալ դրամագլուխ 250,000
Պահեստի դրամ հրդեհի ճիւղէն զատացեալ 1,040,744—1,290,744
1875ին հրդեհի զուտ հասոյթը 917,178

NORTHERN ASSURANCE COMPANY
ՆՕՐԹՀԸՐՆ
Լոնդոն եւ Էդինպուրկի ապահովութիւն
ընկերութիւն Անգ. Լիր.

Բաժանորդագրեալ դրամագլուխ 3,000000
Վճարեալ դրամագլուխ 150,000
Պահեստի դրամ հրդեհի ճիւղէն զատացեալ 530,000—530,000
Զուտ հասոյթ 1875ի 351,000

Ստորագրեալք իրենց բազմաթիւ յաճախորդաց և այս քաղաքիս ընդհանուր հասարակութեան կը ծանուցանեն որ իրենք վերոյիշեալ երկու ընկերութեանց միացեալ գործակատար ընտրուած ըլլալով, այնպիսի դրութեան մը մէջ կը գտնուին, որով հրդեհի դէմ ապահովութեան մեծ դիւրութիւններ կը մատուցանեն։

Ապահովութեանց կարգագրութիւնները կը բաղկանան երկու ընկերութեանց մէջ համեմատական բաժանումէ մը, և այսպէս ապահովութեան և դիւրութեան աւելնալովն՝ ընկերութիւնս ալ կրնայ աւելի մեծագումար ապահովութիւն բռնողներու ինքզինք ներկայացուցանել։

Գրեթէ ամեն կարգի վտանգաւոր ապահովութիւնք կրնան ընդունուիլ ինչպէս Բերայի Ղալաթիոյ և Պոլսոյ մէջ, նոյնպէս մօտակայ քաղաքները գիւղերը և գաւառները։

Գիներուն և աւելի մանրամասն տեղեկութեանց համար պէտք է դիմել Միացեալ ընկերութեանցս գրասենեակը Ղալաթիոյ Բէրշէմպէ բազարի մօտ Կամանքիան թիւ 3։

Լիազօր գործակատար
Վ. Ռ. ՍՈՒՍՆ